

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Şiddet ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerine Bir İncelenme

Can ÖZGİDER¹, Onur AKGÜN¹

Özet

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 17.08.2021

Kabul Tarihi: 03.10.2021

Online Yayın Tarihi:

03.10.2021

Bu çalışmanın amacı, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesidir. Araştırmanın katılımcıları 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören toplam 189 (erkek=108, kadın=81) lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Betimleyici türde ve nicel yaklaşım ile yürütülen çalışmada veri toplamak için Şanlı (2014) tarafından geliştirilen 21 madde ve üç alt boyuttan oluşan Sporda Seyirci Saldırganlığı ve Şiddet Envanteri ve araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla şiddet ve saldırganlık davranışlarına daha meyilli olduğu, yaşın arttıkça saldırganlık ve şiddet düzeyinin yükseldiği, ailesiyle birlikte yaşayanların öğrenci evi ve yurttaki kalanlara göre daha çok saldırganlık ve şiddet eğilimi gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca, takım sporları ile uğraşanların bireysel spor dalları ile uğraşanlara oranla şiddet ve saldırganlık davranışlarına daha yatkın oldukları tespit edilmiştir. Bunların dışında, alkol ve sigara tüketen katılımcıların, sigara ve alkol tüketmeyenlerden daha çok şiddet ve saldırganlık eğilimi gösterdiği sonucuna varılmıştır. Son olarak ise, lisanslı spor yapma durumu ve aylık gelir durumu incelendiğinde saldırganlık ve şiddet olaylarına karşı tutumu ile ilgili anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Öğrenci, Saldırganlık, Spor, Şiddet.

An Examination on Violence and Aggression Levels of Sport Sciences Faculty Students

Abstract

Article Info

Received: 17.08.2021

Accepted: 03.10.2021

Online Published:

03.10.2021

The purpose of this research was to investigate the violence and aggression levels of students who were studying in faculty of sport sciences. Participants of the study was composed of 189 (male=108, female=81) bachelor students who were studying in Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Sport Sciences during 2021-2021 academic year. The study was conducted as descriptive with a quantitative approach. In order to collect data, "The Spectator Aggression and Violence in Sport Inventory" in which there were 3 sub-dimensions and 21 questions developed by Şanlı (2014) and demographic information form developed by the researchers were used. According to findings, male participants had more potential than female participants in terms of violence and aggression behaviours, also, when the age increases the level of the aggression and violence is also increases, participants living with their family were higher aggression and violence levels than the participants who were living in a student house or dormitory. Moreover, participants who were involving in team sports had more aggression and violence levels than the participants who were involving the individual sport branches. Besides, participants consuming alcohol and cigarettes were higher aggression levels than the other participants as well. Finally, when the participants' monthly income status and involving in sports with a licence there were no significant relationship determined.

Keywords

Student, Aggression, Sport, Violence.

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale / Türkiye (e-mail: ozgider@comu.edu.tr)

Giriş

Spor, fiziki ve mental becerilerin kullanıldığı, her yaş grubundan kişilerin rekreasyonel etkinlikler veya spor müsabakalarına katılım gibi amaçlarla ortaya koyulan bir dizi aktivite olarak tanımlanmaktadır (Bailey, 2007). Zaman içerisinde evrim geçiren spor, tüm Dünya'da büyük kitleleri peşinden sürükleyen, her yaştan ve kesimden bireyleri etkilemeye başlayan dev bir endüstri haline dönüşmüştür. Bununla birlikte, bireylerin spor müsabakalarına olan ilgisi her geçen gün daha da artmış ve sonuç olarak, sporculardan

beklenen performans beklentisi de paralel bir şekilde çoğalma eğilimi göstermiştir (Özen ve ark., 2013). Günümüzde, spora ve spor müsabakalarına en çok ilgi gösteren toplulukların başında da spor kulübüne, ve spor kulübünün bayrağına içten bir şekilde bağlı olan taraftarlar gelmektedir. Bu bireyler, bazı durumlarda mantıklarından çok duygularını ön plana geçirerek eyleme geçebilmektedirler ve buna bağlı olarak taraftarı oldukları takım bir müsabakayı kazandığında aşırı derecede sevinirken, kaybettiğinde ise uzun süren bir üzünlük yaşayabilmektedirler (Ayan, 2006).

Literatür incelendiğinde, spor taraftarlarının müsabakalar esnasında yaşamakta olduğu ve olumsuz sonuçlar doğurabilecek olan en önemli iki uç duygunun şiddet ve saldırganlık olduğu görülmektedir. Şiddet terimi, bir eylemin veya davranışın yoğunluk derecesi olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanıma göre ise şiddet, bireylerin duygusal durumlarının yoğunluklarına bağlı olarak gösterdikleri yüksek düzeydeki reaksiyon olarak nitelendirilmektedir (Mil ve Şanlı, 2015). Her ne kadar istenilen bir durum olmasada, şiddet olayları spor ortamlarında giderek çoğalmakta olan bir olguya dönüşmüştür. Genel manasıyla incelendiğinde, şiddet olgularının meydana gelmesinde en etkili sebeplerin başında toplumsal ve bireysel kişilik faktörlerinin ön planda olduğu görülmektedir (Ayan, 2006).

Diğer bir olumsuz duygu durumu olan saldırganlık ise, bireylerin birbirleriyle yaşadıkları sözel münakaşalardan, devletler arası yaşanan anlaşmazlıklar sonucu meydana gelen savaşlarda hayatını kaybeden insanlara kadar tarih boyunca sürekli meydana gelmekte olan bir olgudur (Tuzgöl, 2000). Saldırganlık, bireylerin birbirlerine yaptığı ve genel olarak önceden planlanmış veya güdüsel bir şekilde meydana gelen sözlü ya da fiziki davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır (Larry ve Siever, 2008). Saldırganlık olguları, okul, aile ve sokak ortamlarında sıklıkla görüldüğü gibi son zamanlarda spor müsabakaları ve ortamlarında da çok fazla meydana gelen önemli bir problem haline dönüşmüş durumdadır (Birinci, 2019). Yapılan çalışmalara bakıldığında, saldırganlığın genel olarak fiziksel ve sözel saldırganlık olmak üzere sınıflandırıldığı görülmektedir. Buna göre, fiziksel saldırganlık bireylere doğrudan zarar verme amacı güden davranışlar olarak tanımlanırken sözel saldırganlık ise, bir objeye veya bireye kötü söz söyleme, aşağılama gibi davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, spor ortamlarında bulunan taraftar ve sporcuların birbirleri arasında geçen fiziki ve sözel tutumlar saldırganlık olarak nitelendirilebilmektedir (Tenenbaum ve ark., 1997). Daha önce de bahsettiğimiz gibi, saldırganlık spor ortamının önemli bir bölümü şeklini almıştır ve buna bağlı olarakda sporcu ve taraftarların yüksek kazanma istekleri zaman zaman bazı istenmeyen saldırganlık davranışlarına neden olabilmektedir (Wann ve ark., 1999).

Maalesef, sözel ve fiziksel şiddetin bazı türlerinin spor müsabakalarını seyreden taraftarlar arasında sık sık gözlemlendiği bilinmektedir. Özellikle, futbol taraftarlarının şiddet ve saldırganlık olaylarına eğilimlerinin daha çok olduğu konusunda ortak bir görüş bulunmasına karşın, benzer olayların Dünya'daki birçok farklı spor branşında da görüldüğü yapılan araştırmalar sonucunda tespit edilmiştir (Wann ve ark., 2001; Young, 2000). Spor müsabakaları esnasında taraftarların sergilemiş olduğu şiddet ve saldırganlık davranışlarına bazı örnekler verecek olursak bunlar; hakeme, karşı takım oyuncusuna veya taraftarına hakaret etme ve ırkçı söylemlerde bulunma, karşı takımın oyuncusunun sakatlanmasına sevinme ve rakip takım taraftarını sakatlamak veya dövmek ile tehdit etmek gibi hiç de hoş olmayan durumlar olarak sıralanabilmektedir (Keating, 2009).

Spor müsabakalarında Dünya’da ve ülkemizde her geçen gün artış göstermekte olan şiddet ve saldırganlık davranışları çözüme kavuşturulması gereken problemlerin başında gelmektedir. Bununla birlikte, ülkemizde sayısı artmakta ve gittikçe popüler olan spor bilimleri fakültelerinde okumakta olan 40000’e yakın öğrencinin (YÖK, 2021) mezuniyetleri sonrasında sadece spor bilimleri alanında sahanın her noktasında görev alacak birer uzman değil aynı zamanda farklı takımları destekleyen bir taraftar olarak yaşamlarına devam edeceklerdir. Bu bağlamda, bu çalışmada hayatları boyunca sporun içinde aktif olarak yer alacak spor bilimleri fakültesi lisans öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Materyal ve Yöntem

Araştırma Modeli

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanan bu çalışmada betimsel türde nicel araştırma deseni kullanılmıştır.

Araştırma Grubu

Bu araştırmaya, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi’nde 2019-2020 eğitim öğretim döneminde eğitim görmekte olan toplam ve rastgele yöntem ile seçilmiş olan 189 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri 2019-2020 eğitim öğretim yılı Ocak ve Şubat ayları arasında, veri toplama aracındaki soruların elektronik ortama aktarılarak internet aracılığı ile öğrencilere ulaştırılması yöntemiyle toplanmıştır. Ölçeği uygulamadan önce katılımcılara çalışma hakkında bilgi verilmiş ve araştırmayı istedikleri zaman bırakabileceklerini bildirilerek gönüllü olarak katılmaları sağlanmıştır. Daha sonrasında veriler bilgisayar ortamına aktarılarak kaydedilmiştir. Veri toplamaya başlanılmadan önce, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu’na başvurularak gerekli olan etik kurulu izni (Protokol No/Sayı: 2020-YÖNP-013-01/07) alınmıştır.

Sporda Seyirci Saldırganlığı ve Şiddet Envanteri

Araştırmanın verileri, davranışsal saldırganlık, bilişsel saldırganlık ve duygusal saldırganlık olmak üzere toplam 3 alt boyut ve 21 maddeden oluşan 5’li likert şeklinde yapılandırılmış olan “Sporda Seyirci Saldırganlığı ve Şiddet Envanteri” (Şanlı, 2014) kullanılarak toplanmıştır. Ayrıca, katılımcıların demografik verilerini toplamak için araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları (bilişsel saldırganlık $r=87$, davranışsal saldırganlık $r=89$, duygusal saldırganlık $r=72$, toplam saldırganlık $r=92$) incelendiğinde geçerli ve güvenilir olduğu görülmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verilerinin analizi SPSS 23.0 İstatistiksel Paket Programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin normallik dağılımını belirlemek için Skewness ve Kurtosis testleri yapılmıştır. Betimleyici analizler için frekans, yüzde değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca ikili karşılaştırmalar için Independent Samples t-test uygulanmıştır. Yürütülen analizlerde anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular**Tablo 1.** Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Grup	N	%	$\bar{X}$	SS
Cinsiyet	Kadın	81	42,9	1,57	,49
	Erkek	108	57,1		
Yaş	18-20	78	41,3	1,58	,49
	21 ve üstü	111	58,7		
Barınma Durumu	Yurtta veya öğrenci evinde kalıyorum	112	59,3	1,40	,49
	Ailem ile kalıyorum	77	40,7		
Bölüm	Spor yöneticiliği	78	41,3	2,11	1,10
	Beden eğitimi ve spor öğretmenliği	39	20,6		
	Antrenörlük eğitimi	44	23,3		
	Rekreasyon	28	14,8		
Sınıfı	1	55	29,1	2,36	1,09
	2	46	24,3		
	3	52	27,5		
	4	36	19,0		
Aylık Gelir	1000 TL ve altı	95	50,3	1,49	,50
	1000 TL ve üstü	94	49,7		
Lisanslı Spor Yapma Durumu	Evet	105	55,6	1,44	,49
	Hayır	84	44,4		
Spor Türü	Bireysel	88	46,6	1,53	,50
	Takım	101	53,4		
Spor Branşı	Futbol	66	34,9	4,30	3,12
	Basketbol	16	8,5		
	Voleybol	15	7,9		
	Hentbol	2	1,1		
	Tenis	9	4,8		
	Su Sporları	22	11,6		
	Atletizm	12	6,3		
	Triatlon	22	11,6		
Dövüş sporları	25	13,2			
Sigara Kullanma Durumu	Evet	75	39,7	1,60	,49
	Hayır	114	60,3		
Alkol Kullanma Durumu	Evet	64	33,9	1,66	,47
	Hayır	125	66,1		

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan gönüllülerin %42,9 (n=81) kadınlar oluştururken %57,1 (n=108) kısmını erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımları incelendiğinde araştırma grubunun %58,7 (n=111) büyük bir kısmını 21 yaş ve üstü katılımcılar oluşturmaktadır. Nerede kalıyorsunuz sorusuna katılımcıların %59,3 (n=112) kısmı yurtta veya öğrenci evinde kalıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların okudukları bölümle ilgili değişken incelendiğinde %41,3 (n=78) en çok katılım Spor Yöneticiliği bölümünden olmuştur. Sınıf değişkenine göre dağılımları incelendiğinde en yüksek katılımın %29,1 (n=55) 1. sınıf öğrencileri tarafından sağlandığı görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin %50,1 (n=95) geliri 1000 TL ve altı düzeydedir. Araştırma grubuna lisanslı spor yapma durumuna göre bakıldığında %55,6 (n=105)'lık kısmını lisanslı sporcular oluşturmaktadır. Spor türü değişkenine göre incelendiğinde katılımcıların %53,4 (n=101) takım sporlarıyla uğraşan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma grubu spor branşı değişkenine bakıldığında %34,9 (n=66) futbol branşıyla ilgilenmektedir. Katılımcıların sigara kullanma durumları incelendiğinde %39,7 evet cevabını vermiş katılımcıların büyük bir kısmının (n=114) sigara kullanmadığı, alkol kullanma durumları incelendiğinde ise %33,9'unun evet cevabını verdiği yine burada da alkol kullanmayan katılımcı sayısının (n=125) fazla olduğu gözlenmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre T-Test Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t-test	
					t	P
Genel Toplam	Kadın	81	1,73	,47	-4,54	,001*
	Erkek	108	2,12	,71		
Davranışsal Saldırganlık	Kadın	81	1,12	,24	-4,08	,001*
	Erkek	108	1,39	,60		
Bilişsel Saldırganlık	Kadın	81	1,58	,66	-5,12	,001*
	Erkek	108	2,19	,95		
Duyuşsal Saldırganlık	Kadın	81	2,93	,93	-1,87	,062
	Erkek	108	3,20	,98		

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre ölçeğin genel toplam skorlarında erkek katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,12\pm,71$) kadın katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,73\pm,47$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Davranışsal saldırganlık alt boyutu incelendiğinde erkek katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=1,39\pm,60$) kadın katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,12\pm,24$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Bilişsel saldırganlık alt boyutu incelendiğinde erkek katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,19\pm,95$) kadın katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,58\pm,66$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre T-Test Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	t-test	
					T	P
Genel Toplam	18-20	78	1,78	,53	-3,25	,001*
	21 ve üstü	111	2,07	,69		
Davranışsal Saldırganlık	18-20	78	1,20	,31	-1,91	,057
	21 ve üstü	111	1,33	,59		
Bilişsel Saldırganlık	18-20	78	1,67	,71	-3,16	,001*
	21 ve üstü	111	2,11	,96		
Duyuşsal Saldırganlık	18-20	78	2,90	,92	-2,25	,025*
	21 ve üstü	111	3,22	,98		

Yaş değişkenine göre ölçeğin genel toplam skorlarında 21 yaş ve üstü katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,07\pm,69$) 18-20 yaş gurubu katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,78\pm,53$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Bilişsel saldırganlık alt boyutu incelendiğinde 21 yaş ve üstü katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,11\pm,96$) 18-20 yaş gurubu katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,67\pm,71$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Duyuşsal saldırganlık alt boyutu incelendiğinde 21 yaş ve üstü katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=3,22\pm,98$) 18-20 yaş gurubu katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=2,90\pm,92$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Barınma Şekli Değişkenine Göre T-Test Sonuçları

Değişkenler	Barınma Şekli	N	$\bar{X}$	SS	t-test	
					T	P
Genel Toplam	Yurt veya öğrenci evinde kalıyorum	112	1,87	,56	-2,15	,025*
	Ailem ile kalıyorum	77	2,08	,74		
Davranışsal Saldırganlık	Yurt veya öğrenci evinde kalıyorum	112	1,23	,39	-1,41	,161
	Ailem ile kalıyorum	77	1,34	,62		
Bilişsel Saldırganlık	Yurt veya öğrenci evinde kalıyorum	112	1,82	,79	-2,08	,038*
	Ailem ile kalıyorum	77	2,09	1,00		
Duyuşsal Saldırganlık	Yurt veya öğrenci evinde kalıyorum	112	2,97	,96	-2,01	,045*
	Ailem ile kalıyorum	77	3,25	,95		

Katılımcıların barınma durumları incelendiğinde ölçeğin genel toplam skorlarında ailesi ile birlikte kalan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,08\pm,74$) yurt veya öğrenci evinde kalan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,87\pm,56$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Bilişsel saldırganlık alt boyutu

incelendiğinde ailesi ile birlikte kalan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,09\pm 1,00$) yurt veya öğrenci evinde kalan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,82\pm,79$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Duyuşsal saldırganlık alt boyutu incelendiğinde ailesi ile birlikte kalan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=3,25\pm,95$) yurt veya öğrenci evinde kalan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=2,97\pm,96$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Tablo 5. Katılımcıların Aylık Gelir Değişkenine Göre T-Test Sonuçları

Değişkenler	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	SS	t-test	
					T	P
Genel	1000 TL ve altı	95	1,94	,59		
Toplam	1000 TL ve üstü	94	1,96	,70	-,19	,844
Davranışsal	1000 TL ve altı	95	1,24	,38		
Saldırganlık	1000 TL ve üstü	94	1,31	,59	-,92	,357
Bilişsel	1000 TL ve altı	95	1,94	,87		
Saldırganlık	1000 TL ve üstü	94	1,91	,91	,218	,827
Duyuşsal	1000 TL ve altı	95	3,08	,94		
Saldırganlık	1000 TL ve üstü	94	3,09	,99	-,112	,911

$p<0,05$

Aylık gelir değişkenine göre katılımcıların ölçeğe verdikleri cevapların alt boyutlarından alınan skorlar incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Lisanslı Spor Yapma Durumu Değişkenine Göre t-test Sonuçları

Değişkenler	Lisanslı Spor Yapma	N	$\bar{X}$	SS	t-test	
					T	P
Genel	Evet	105	1,97	,67		
Toplam	Hayır	84	1,93	,62	,46	,645
Davranışsal	Evet	105	1,30	,56		
Saldırganlık	Hayır	84	1,24	,41	,77	,441
Bilişsel	Evet	105	1,89	,87		
Saldırganlık	Hayır	84	1,97	,91	-,60	,544
Duyuşsal	Evet	105	3,18	,98		
Saldırganlık	Hayır	84	2,96	,93	1,57	,118

$p<0,05$

Lisanslı spor yapma değişkenine göre katılımcıların ölçeğe verdikleri cevapların alt boyutlarından alınan skorlar incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo7. Katılımcıların Spor Türü Değişkenine Göre T-Test Sonuçları

Değişkenler	Spor Türü	N	$\bar{X}$	SS	t-test	
					T	P
Genel	Bireysel	88	1,82	,57		
Toplam	Takım	101	2,07	,69	-2,75	,007*
Davranışsal	Bireysel	88	1,19	,43		
Saldırganlık	Takım	101	1,35	,54	-2,23	,027*
Bilişsel	Bireysel	88	1,78	,80		
Saldırganlık	Takım	101	2,06	,95	-2,16	,032*
Duyuşsal	Bireysel	88	2,89	,93		
Saldırganlık	Takım	101	3,26	,96	-2,64	,009*

$p<0,05$

Katılımcıların spor türü değişkenine göre ölçeğin genel toplam skorlarında takım sporuyla uğraşan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,07\pm,69$) bireysel sporla uğraşan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,82\pm,57$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Davranışsal saldırganlık alt boyutu incelendiğinde takım sporuyla uğraşan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=1,35\pm,54$) bireysel sporla uğraşan katılımcıların

ortalamasından ($\bar{x}=1,19\pm,43$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Bilişsel saldırganlık alt boyutu incelendiğinde takım sporuyla uğraşan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,06\pm,95$) bireysel sporla uğraşan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,78\pm,80$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Duyuşsal saldırganlık alt boyutu incelendiğinde takım sporuyla uğraşan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=3,26\pm,96$) bireysel sporla uğraşan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=2,89\pm,93$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Tablo 8. Katılımcıların Sigara Kullanma Durumu Değişkenine Göre T-Test Sonuçları

Değişkenler	Sigara kullanma durumu	N	$\bar{X}$	SS	t-test	
					T	P
Genel	Evet	75	2,15	,79	3,12	,002*
Toplam	Hayır	114	1,83	,50		
Davranışsal	Evet	75	1,40	,67	2,47	,015*
Saldırganlık	Hayır	114	1,19	,33		
Bilişsel	Evet	75	2,14	1,04	2,54	,012*
Saldırganlık	Hayır	114	1,79	,74		
Duyuşsal	Evet	75	3,36	1,00	3,18	,002*
Saldırganlık	Hayır	114	2,91	,90		

$p<0,05$

Katılımcıların sigara kullanma durumu değişkenine göre ölçeğin genel toplam skorlarında sigara kullanan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,15\pm,79$) sigara kullanmayan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,83\pm,50$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Davranışsal saldırganlık alt boyutu incelendiğinde sigara kullanan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=1,40\pm,67$) sigara kullanmayan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,19\pm,33$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Bilişsel saldırganlık alt boyutu incelendiğinde sigara kullanan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,14\pm,1,04$) sigara kullanmayan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,79\pm,74$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Duyuşsal saldırganlık alt boyutu incelendiğinde sigara kullanan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=3,36\pm,1,00$) sigara kullanmayan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=2,91\pm,90$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Tablo.9 Katılımcıların Alkol Kullanma Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Alkol kullanma durumu	N	$\bar{X}$	SS	t-test	
					T	P
Genel	Evet	64	2,23	,78	3,83	,001*
Toplam	Hayır	125	1,81	,51		
Davranışsal	Evet	64	1,50	,72	3,63	,001*
Saldırganlık	Hayır	125	1,16	,28		
Bilişsel	Evet	64	2,24	1,02	3,25	,002*
Saldırganlık	Hayır	125	1,77	,77		
Duyuşsal	Evet	64	3,38	,98	3,05	,003*
Saldırganlık	Hayır	125	2,93	,92		

$p<0,05$

Katılımcıların alkol kullanma durumu değişkenine göre ölçeğin genel toplam skorlarında alkol kullanan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,23\pm,78$) alkol kullanmayan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,81\pm,51$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Davranışsal saldırganlık alt boyutu incelendiğinde alkol kullanan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=1,50\pm,72$) alkol kullanmayan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,16\pm,28$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Bilişsel saldırganlık alt

boyutu incelendiğinde alkol kullanan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=2,24\pm1,02$) alkol kullanmayan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=1,77\pm,77$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Duyuşsal saldırganlık alt boyutu incelendiğinde alkol kullanan katılımcıların ortalaması ($\bar{x}=3,38\pm,98$) alkol kullanmayan katılımcıların ortalamasından ($\bar{x}=2,93\pm,92$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin cinsiyet, yaş, barınma durumu, okudukları bölüm, sınıf, aylık gelir, lisanslı spor yapma durumu, spor türü, spor branşı, alkol kullanma durumu ve sigara kullanma durumları değişkenlerinin sporda seyirci saldırganlığı ve şiddet envanterinin alt boyutları ile karşılaştırmalı analizleri yapılmış ve anlamlılık durumları incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda cinsiyet, yaş barınma durumu, spor türü, alkol kullanma durumu, sigara kullanma durumları ile sporda saldırganlık ve şiddet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Gelir düzeyi ve spor yapma durumu ile sporda saldırganlık ve şiddet düzeyleri incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Cinsiyet değişkenine göre ölçek genel toplam ve alt boyutlardan alınan puanlar incelendiğinde ölçek genel toplam, davranışsal saldırganlık ve bilişsel saldırganlık alt boyutları ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Duyuşsal saldırganlık alt boyutu ve cinsiyet değişkeni arasında herhangi bir anlamlı fark tespit edilmemiştir. Erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre saldırganlık puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmamıza paralel olarak, Şahinler ve ark. (2020) Covid-19 pandemisi döneminde fiziksel aktivite etkinliklerine katılan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini incelemek için yapılan bir araştırmada yıkıcı ve edilgen saldırganlık alt boyutlarında erkek katılımcıların lehine anlamlı fark bulunduğu gözlenmiştir. Kuru ve Var (2009) erkek katılımcıların saldırganlık olaylarına katılma oranlarının, kadın seyircilerin saldırganlık olaylarına katılım oranlarından yüksek olduğunu çalışmamızla benzer bir şekilde tespit etmiştir. Benzer bir şekilde, Shokoufeh ve Türkmen (2019) in yapmış olduğu araştırmada, kadın elit güreşçiler ve sedanter bireylerin cinsiyet değişkenine göre saldırganlık toplam puanları arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Çalışmamızda bulmuş olduğumuz aksine, Beşkat (2016)'ın futbol seyircileri üzerine yapmış olduğu incelemesinde cinsiyet değişkenine göre saldırganlık ve şiddet ölçeği puanlarında anlamlı farka rastlanmamıştır. Literatür çalışmaları incelendiğinde sonuçların genellikle çalışmamızın sonuçlarını desteklediği söylenebilir. Genel itibariyle erkek katılımcıların saldırganlık ve şiddet olaylarına katılma ihtimallerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Erkek bireylerin spor müsabakalarına daha fazla katılmaları, tribün liderlerinin genellikle erkeklerden oluşması, taraftar gruplarının büyük çoğunluğunun erkeklerin oluşturması bulduğumuz sonucu destekler niteliktedir.

Katılımcıların yaş değişkenine göre ölçek genel toplam ve alt boyutlardan alınan puanlar incelendiğinde ölçek genel toplam, duyuşsal saldırganlık ve bilişsel saldırganlık alt boyutları ve yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Davranışsal saldırganlık alt boyutu ve yaş değişkeni arasında herhangi bir anlamlı fark tespit edilmemiştir. 21 yaş ve üstü katılımcıların saldırganlık ve şiddet ölçeği

ortalamaları 18-20 yaş arası katılımcıların ortalamalarından yüksektir. Benzer olarak, Afyon ve Metin (2014) Muğla amatör futbol ligindeki sporcuların saldırganlık düzeylerini inceledikleri çalışmalarında, katılımcıların yaşları arttıkça saldırganlık düzeyinin arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, Gümüşgöl (2016) futbol seyircileri ile yaptığı araştırmada yaş değişkeni ile bilişsel, duyuşsal, davranışsal saldırganlık altboyutları ile anlamlı fark olduğu görülmüştür. Benzer çalışmalar incelendiğinde araştırmamızın sonucu diğer çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği kanısına varılabilir. Yaş arttıkça saldırganlık davranışının artması bireylerin yaşları büyüdükçe artan sorumluluklarının baskısı altında kaldıkları, rahatlamak için gittikleri veya seyrettikleri spor müsabakalarında hoşlarına gitmeyen davranışlara aşırı tepkiler gösterebilecekleri ve biriken duyguların etkisiyle saldırganlık eğiliminde bulunabilecekleri düşünülmektedir.

Barınma durumu değişkenine göre ölçek genel toplam ve alt boyutlardan alınan puanlar incelendiğinde ölçek genel toplam, duyuşsal saldırganlık ve bilişsel saldırganlık alt boyutları ve barınma durumu arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Davranışsal saldırganlık alt boyutu ve barınma durumu değişkeni arasında herhangi bir anlamlı fark tespit edilmemiştir. Nerede kalıyorsunuz sorusuna ailesi ile yaşadıklarını belirten öğrencilerin saldırganlık puanları yurt veya öğrenci evinde kalıyorum cevabı veren öğrencilerin puan ortalamasından yüksektir. Yurt veya öğrenci evinde kalan katılımcılar kendi başlarına hayat mücadelesinde oldukları için her ne kadar özgür olsalar da oto kontrol sistemleri ailesiyle yaşayan katılımcılara göre daha gelişmiştir. Ailesiyle yaşayan bireyler eksik veya yanlış bir şey yapsalar da onları toparlayacak, destekleyecek kişilere sahiptirler ama yalnız yaşayan bireyler yaptıkları davranışların sonuçlarından kendileri etkileneceğini düşünürsek hata yapmaktan uzak durmaya çalışırlar diye düşünülebiliriz.

Gelir düzeyi değişkenine göre katılımcıların saldırganlık ölçeği genel toplam ve alt boyutlarından alınan puanlar incelendiğinde istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır. Çalışmamızla eş güdümlü bir şekilde, Beşkat (2016) futbol seyircilerini saldırganlık ve şiddet düzeylerini incelediği çalışmasında aile aylık gelir değişkeni ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Afyon ve Metin (2014) Muğla ilindeki amatör futbolcuların saldırganlık düzeylerini inceledikleri çalışmada katılımcıların gelir durumları ve saldırganlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farka rastlanmamıştır. Benzer çalışmaların sonuçları bizim çalışmamızın sonuçları ile paralellik göstermekte olduğu anlaşılmaktadır. Saldırganlık ve şiddet olaylarının gelir durumuyla bağlantısı olmaması kabul edilebilir bir gerçektir. Gelir düzeyi yüksek olup saldırganlık olaylarına karışan ve benzer şekilde düşük olup yine saldırganlık olaylarının içinde yer alan bireyler olduğu bilinmektedir. Bu durumun daha çok psikolojik ve sosyo-kültürel etkilerden kaynaklanabileceği söylenebilir.

Spor yapma durumuna göre katılımcıların saldırganlık ve şiddet düzeyleri incelendiğinde herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır. Benzer olarak, Kuru ve Var (2009) futbol seyircilerin spor alanındaki saldırganlık davranışlarını incelediği çalışmasında sporla uğraşmayan seyircilerin ve sporla uğraşan seyircilerin ortalamaları incelendiğinde herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır. Bu bilgi bizim çalışmamızın sonucunu destekler nitelikteyken, Beşkat (2016) futbol seyircilerinin saldırganlık ve şiddet düzeylerini incelediği çalışmasında lisanslı sporcuların saldırganlık ve şiddet seviyelerinin lisansız sporculara oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sonucumuzun bazı çalışmalarla benzer sonuçları

gösterirken, bazı çalışmalarla da benzer olmayan sonuçlar göstermektedir. Bunun sebebinin incelenen örneklem gruplarının farklılığından olduğu düşünülebilir.

Spor türü değişkenine göre ölçek genel toplam ve alt boyutlardan alınan puanlar incelendiğinde ölçek genel toplam, davranışsal saldırganlık, bilişsel saldırganlık ve duyuşsal saldırganlık alt boyutları ve spor türü arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Takım sporlarıyla uğraşan katılımcıların saldırganlık ve şiddet puanları bireysel sporlarla uğraşan katılımcıların saldırganlık ve şiddet puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Şahinler ve ark. (2020) Covid-19 pandemisi döneminde fiziksel aktivite yapan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini incelemek için yapılan bir çalışmada saldırganlık ile spor türü arasında bireysel spor yapan katılımcıların ölçek puanları anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Elde edilen bu sonuçlar bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Bireylerin uğraştıkları spor branşlarında müsabakalar esnasında yaşadıkları duygu değişimleri, kaybetme korkusu, rakibin davranışları saldırganlık ve şiddet ile ilgili kararların verilmesinde etkili olabileceği düşünülebilir.

Sigara kullanma durumu değişkenine göre ölçek genel toplam ve alt boyutlardan alınan puanlar incelendiğinde ölçek genel toplam, davranışsal saldırganlık, bilişsel saldırganlık ve duyuşsal saldırganlık alt boyutları ve sigara kullanma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Beşkat (2016)'ın çalışmasında, sigara kullanan spor taraftarlarının saldırganlık ve şiddet eğilimlerinin sigara kullanmayan spor taraftarlarına göre anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Çalışmanın bulguları bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir. Sigara kullanımı bir bağımlılık çeşididir ve bireyleri nikotin ihtiyaçlarını gideremedikleri durumlarda sigara kullanmayan kişilere göre çok daha agresif davranışlarda bulunabilirler.

Alkol kullanma durumu değişkenine göre ölçek genel toplam ve alt boyutlardan alınan puanlar incelendiğinde ölçek genel toplam, davranışsal saldırganlık, bilişsel saldırganlık ve duyuşsal saldırganlık alt boyutları ve alkol kullanma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Alkol kullanan bireylerin saldırganlık ve şiddet eğilimleri, alkol kullanmayan bireylerin saldırganlık ve şiddet eğilimlerine oranla daha yüksek çıkmıştır. Araştırmamıza benzer olarak, Beşkat (2016) futbol seyircilerinin saldırganlık ve şiddet düzeylerini incelediği çalışmasında alkol kullanan bireylerin saldırganlık ve şiddet davranışlarının alkol kullanmayan bireylere oranla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Aynı şekilde, Gümüşgül (2016) futbol seyircileri ile yaptığı çalışmada alkol kullanma durumu ile bilişsel, duyuşsal, davranışsal saldırganlık alt boyutları ile istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu belirlemiştir. Alkol tüketiminin vücutta yarattığı uyuşukluk hissi bireyin mantıklı düşünüp sağlıklı karar almasını zorlaştırır. Alkol birçok tehlikeye yol açtığı gibi spor ortamında da şiddet ve saldırganlık riskini arttırmaktadır.

Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, gelecekte yapılacak incelemelerin aşağıdaki önerilere göre tasarlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Farklı yaş gruplarında ve ülkemizin farklı bölgelerinde yaşayan katılımcıların örneklem grubu olarak seçilmesi gerekmektedir.

- Kadın katılımcıların saldırganlık ve agresiflik davranışlarını inceleyen çalışmaların literatürde az olması sebebiyle kadın taraftarların bahsi geçen konuda durumunu belirlemek adına ileride yapılacak olan incelemelerde örneklem grubu olarak seçilmesi faydalı olacaktır.

Kaynaklar

- Afyon, Y.A. & Metin, S.C. (2015). Muğla süper amatör ligindeki futbolcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 5-11.
- Ayan, S. (2006). Şiddet ve fanatizm. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 191-209.
- Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, Sport and Social Inclusion. *Educational Review*, 57(1), 71-90.
- Beşkat, M. (2016). Futbol seyircilerinin empatik eğilimleri ile sporda saldırganlık ve şiddet düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Şanlıurfa örneği). Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Birinci, R. (2019). Spor Yapan ve yapmayan bireylerin benlik saygısı ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.
- Erşan, E., Dogan, O. & Doğan, S. (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin sosyodemografik açıdan değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Medical Journal (CMJ)*, 31(3), 231-238.
- Gümüştül, O. (2016). Futbol seyircilerinde saldırganlık, şiddet ve holiganizme yönelik davranışların önlenmesinde serbest zaman etkinliklerine katılım etkisinin incelenmesi. Doktora Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Keating, P. (2009). Pulse of the nation. *ESPN The Magazine*, 12, 29.
- Kuru, E. & Var, L. (2009). Futbol seyircilerinin spor alanlarındaki saldırganlık davranışları hakkında betimsel bir çalışma (Kırşehir İli Örneği). *Journal of Kırşehir Education Faculty*, 10(2).
- Mil, H. & Şanlı, S. (2015). Sporda şiddet ve medya etkisi: Bir maçın analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(55), 231-247.
- Özen, Ü., Eygü, H. & Kabakuş, A. (2013). Üniversite öğrencilerinin sporda saldırganlık ve şiddet algıları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 4(7), 323-342.
- Shokoufeh, S. & Türkmen, M. (2019). Türkiye'de elit erkek ve bayan güreşçiler ile spor yapmayan bireylerin liderlik ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Egzersiz Psikolojisi Dergisi*, 1(1), 33-37.
- Siever, L.J. (2008). Neurobiology of aggression and violence. *American Journal of Psychiatry*, 165(4), 429-442.
- Şahinler, Y., Ulukan, M. & Ulukan, H. (2020). Covid-19 sürecinde fiziksel aktivite yapan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 171-184.
- Tenenbaum, G., Stewart, E., Singer, R. N. & Duda, J. (1997). Aggression and Violence in Sport: An ISSP Position Stand. *Sport Psychologist*, 11(1), 1-7.

- Tuzgöl, M. (2000). Ana-Baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(14), 39-48.
- Wann, D.L., Fahl, C.L., Erdmann, J.B. & Littleton, J.D. (1999). Relationship between identification with the role of sport fan and trait aggression. *Perceptual and Motor Skills*, 88(3), 1296-1298.
- Wann, D.L., Melnick, M.J., Russell, G.W. & Pease, D.G. (2001). *Sport fans: The psychology and social impact of spectators*. New York, NY: Routledge.
- Young, K. (2000). Sports and violence. In J. Coakley & E. Dunning (Eds.), *Handbook of sports studies* (pp. 382–407). London, England: Sage.
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2021). Eğitim Birimlerine Göre Öğrenci ve Öğretim Elemanları Sayıları, 2020-2021, <https://istatistik.yok.gov.tr/>.

Makale Alıntısı

Özgider, C. & Akgün, O. (2021). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Şiddet ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme [An Examination on Violence and Aggression Levels of Sport Sciences Faculty Students], *Spor Eğitim Dergisi*, 5 (3), 24-35.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.